МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
Протокол № 28 від 25.08.2026 р.
Голова Вченої ради

Ректор _____ Олександр СОБОЛЄВ

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом ректора Харківської державної
академії дизайну і мистецтв
№ 115 -ОП від 25.08. 2026 року

ПОЛОЖЕННЯ
про організацію інклюзивного навчання у Харківській державній академії дизайну і мистецтв

Харків 2026 р.

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання у Харківській державній академії дизайну і мистецтв (далі — Положення) визначає організаційні та процедурні засади забезпечення права здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної вищої освіти, участь в освітньому процесі та академічному житті Харківської державної академії дизайну і мистецтв (далі — ХДАДМ, Академія).

1.2. Метою цього Положення є створення в ХДАДМ інклюзивного та безбар'єрного освітнього середовища, у якому забезпечуються:

- рівний доступ до освіти;
- недискримінація та рівність можливостей;
- повага до людської гідності;
- студентоцентрований підхід;
- врахування індивідуальних потреб та можливостей здобувача;
- універсальний дизайн в освіті;
- розумне пристосування;
- доступність освітніх ресурсів, інформації, комунікації та інфраструктури;
- належний психолого-педагогічний, соціальний та навчально-організаційний супровід;
- безпечна та комфортна участь в освітньому процесі.

1.3. Це Положення поширюється на всіх здобувачів вищої освіти ХДАДМ, які потребують додаткової постійної або тимчасової підтримки в освітньому процесі, незалежно від форми здобуття освіти.

1.4. Інклюзивне навчання в ХДАДМ здійснюється на засадах інтеграції здобувача з особливими освітніми потребами до загального освітнього середовища без його ізоляції від інших учасників освітнього процесу.

1.5. ХДАДМ забезпечує освітні послуги без дискримінації за ознаками інвалідності, стану здоров'я, віку, статі, раси, кольору шкіри, етнічного або соціального походження, громадянства, мови, сімейного чи майнового стану, місця проживання, політичних, релігійних чи інших переконань та за іншими ознаками, визначеними законодавством.

1.6. Під час організації інклюзивного навчання ХДАДМ керується Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», іншими законами та нормативно-правовими актами України, постановами Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, Національною стратегією із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, Статутом ХДАДМ, Положенням про організацію освітнього процесу в ХДАДМ та іншими локальними нормативними актами Академії.

1.7. Положення застосовується з урахуванням чинного законодавства України у сфері освіти, безбар'єрності, захисту прав осіб з інвалідністю, захисту персональних даних та охорони праці.

1.8. У разі зміни законодавства норми цього Положення застосовуються в частині, що не суперечить законодавству України, до внесення відповідних змін до Положення.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ

2.1. У цьому Положенні терміни вживаються у значеннях, визначених законодавством України.

Здобувач вищої освіти з особливими освітніми потребами — особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі для забезпечення права на освіту.

Інклюзивне навчання — система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.

Інклюзивне освітнє середовище — сукупність умов, способів і засобів організації освітнього процесу, що забезпечують рівний доступ усіх здобувачів до освіти та їхню повноцінну участь в освітньому процесі.

Універсальний дизайн у сфері освіти — дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, який забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідності адаптації чи спеціального дизайну.

Розумне пристосування — необхідні та належні модифікації та корективи, що не становлять надмірного чи невиправданого тягаря та здійснюються у конкретному випадку для забезпечення особам з інвалідністю реалізації нарівні з іншими особами всіх прав і свобод.

Індивідуальний навчальний план — документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії.

Підтримка в освітньому процесі — комплекс організаційних, навчально-методичних, психологічних, соціальних, інформаційних, технічних та інших заходів, спрямованих на забезпечення участі здобувача з особливими освітніми потребами в освітньому процесі.

Навчально-організаційний супровід — допомога здобувачу та іншим учасникам освітнього процесу в організації навчання, реалізації індивідуального навчального плану, отриманні консультацій та доступі до освітніх ресурсів.

Психолого-педагогічний супровід — комплекс заходів, спрямованих на створення належних умов для навчання, розвитку, соціалізації та психологічного благополуччя здобувача.

Соціальний супровід — комплекс заходів, спрямованих на забезпечення соціальної адаптації, залучення здобувача до академічної спільноти та подолання соціальних бар’єрів.

3. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Організація інклюзивного навчання в ХДАДМ ґрунтується на таких принципах:

1. людиноцентризму;
2. поваги до людської гідності;

3. рівності та недискримінації;
4. доступності;
5. студентоцентризму;
6. індивідуалізації освітнього процесу;
7. універсального дизайну;
8. розумного пристосування;
9. академічної свободи;
10. конфіденційності інформації про особисті обставини та особливі освітні потреби здобувача;
11. добровільності отримання підтримки;
12. максимальної самостійності здобувача;
13. залучення здобувача до прийняття рішень щодо організації його навчання;
14. безпечності освітнього середовища;
15. партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

3.2. Інклюзивне навчання не передбачає зниження вимог до результатів навчання, визначених освітньою програмою та стандартом вищої освіти, якщо інше прямо не передбачено законодавством.

3.3. Адаптація умов, методів, форм та засобів навчання здійснюється таким чином, щоб забезпечити здобувачу можливість досягнення визначених освітньою програмою результатів навчання.

3.4. Під час організації інклюзивного навчання враховуються не лише медичні характеристики особи, а передусім її індивідуальні освітні потреби, функціональні можливості, бар'єри в освітньому середовищі та необхідні способи підтримки.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Інклюзивне навчання організовується на підставі:

- заяви здобувача вищої освіти;
- звернення його законного представника у випадках, передбачених законодавством;
- документів, що підтверджують або описують особливі освітні потреби, за наявності;
- індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю — за наявності;
- інших документів або рекомендацій фахівців, поданих здобувачем за його бажанням.

4.2. Відсутність у здобувача документа про інвалідність сама по собі не є підставою для відмови в розгляді його звернення щодо створення необхідних умов навчання, якщо здобувач повідомляє про потребу в додатковій підтримці.

4.3. Здобувач має право звернутися до ректора, проректора, декана факультету, завідувача кафедри, куратора академічної групи або іншої визначеної Академією відповідальної особи щодо створення необхідних умов навчання.

4.4. Звернення здобувача розглядається з урахуванням принципів конфіденційності, поваги до приватності та недопущення дискримінації.

4.5. За результатами розгляду звернення визначаються необхідні заходи підтримки та, за потреби, видається наказ ректора про організацію інклюзивного навчання.
4.6. За потреби в ХДАДМ утворюється інклюзивна академічна група, у якій навчаються здобувачі з особливими освітніми потребами разом з іншими здобувачами.
4.7. Кількість здобувачів з особливими освітніми потребами в академічній групі визначається з урахуванням індивідуальних потреб здобувачів, специфіки освітньої програми, характеру практичних і творчих занять, можливостей освітнього середовища та вимог законодавства.
4.8. Інклюзивне навчання може здійснюватися за всіма формами здобуття вищої освіти, що реалізуються в ХДАДМ, якщо інше не встановлено законодавством або особливостями відповідної освітньої програми.
4.9. За потреби можуть застосовуватися:

- адаптація розкладу;
- зміна місця проведення заняття на доступне приміщення;
- додатковий час для виконання окремих видів завдань та контрольних заходів;
- використання альтернативних способів подання інформації;
- використання допоміжних технологій;
- адаптація навчально-методичних матеріалів;
- забезпечення доступу до цифрових освітніх ресурсів;
- індивідуальні консультації;
- дистанційні або змішані форми участі в окремих видах освітньої діяльності, якщо це не суперечить вимогам освітньої програми;
- інші заходи розумного пристосування.

4.10. Для здобувачів мистецьких і дизайнерських спеціальностей під час виконання практичних, лабораторних, творчих, пленерних та інших спеціалізованих завдань можуть визначатися індивідуальні способи виконання або представлення результатів за умови збереження визначених освітньою програмою результатів навчання.

5. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

5.1. Для здобувача з особливими освітніми потребами за необхідності розробляється індивідуальний навчальний план відповідно до законодавства та локальних нормативних актів ХДАДМ.
5.2. Індивідуальний навчальний план розробляється за участю здобувача та з урахуванням:

- його освітніх потреб;
- індивідуальних можливостей;
- особливостей освітньої програми;
- рекомендацій фахівців;
- індивідуальної програми реабілітації — за наявності;
- необхідних заходів розумного пристосування;
- можливостей Академії.

5.3. Індивідуальний навчальний план може передбачати індивідуальний темп навчання, особливості організації окремих освітніх компонентів, консультацій,

практичної та творчої роботи, проходження практики та проведення контрольних заходів.

5.4. Індивідуальний навчальний план не повинен створювати для здобувача додаткових бар'єрів або необґрунтовано обмежувати його право на участь у спільному освітньому процесі.

5.5. Зміни до індивідуального навчального плану можуть вноситися у разі зміни освітніх потреб здобувача або умов організації освітнього процесу.

6. СИСТЕМА СУПРОВОДУ ЗДОБУВАЧІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

6.1. В ХДАДМ організація інклюзивного навчання забезпечується через систему:

- навчально-організаційного супроводу;
- психолого-педагогічного супроводу;
- соціального супроводу;
- інформаційної та комунікаційної підтримки;
- технічної підтримки;
- забезпечення доступності освітнього середовища;
- інших видів підтримки відповідно до індивідуальних потреб здобувача.

6.2. Для координації заходів інклюзивного навчання наказом ректора може створюватися група супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами.

6.3. До складу групи супроводу можуть входити:

- представник адміністрації ХДАДМ;
- представник навчального або навчально-методичного підрозділу;
- декан або представник деканату;
- завідувач кафедри;
- науково-педагогічні працівники;
- психолог;
- працівники інших структурних підрозділів;
- інші фахівці за потреби.

6.4. Склад групи супроводу визначається індивідуально залежно від потреб здобувача та характеру необхідної підтримки.

6.5. Основними завданнями групи супроводу є:

1. координація організації інклюзивного навчання;
2. визначення необхідних заходів підтримки;
3. участь у розробленні індивідуального навчального плану;
4. моніторинг ефективності визначених заходів;
5. консультування науково-педагогічних працівників;
6. сприяння доступності освітніх матеріалів;
7. організація психологічної та соціальної підтримки;
8. координація взаємодії структурних підрозділів;
9. організація інформаційно-просвітницьких заходів;
10. підготовка пропозицій щодо вдосконалення інклюзивного освітнього середовища.

6.6. Під час визначення заходів підтримки група супроводу взаємодіє зі здобувачем та враховує його побажання щодо способів отримання допомоги.

6.7. Здобувач має право відмовитися від окремого виду підтримки, якщо така підтримка не є обов'язковою відповідно до законодавства.

7. ЗАПОБІГАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА БАР'ЄРНОМУ СТАВЛЕННЮ

7.1. Положення цього документа застосовуються з дотриманням принципів рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, недискримінації, поваги до людської гідності та забезпечення рівного доступу до прав, можливостей і процедур, передбачених цим документом. У разі виявлення ознак дискримінації або інших порушень прав учасники відповідних правовідносин мають право звернутися до уповноважених осіб або скористатися процедурами, визначеними законодавством України та внутрішніми нормативними документами ХДАДМ.

7.2. Працівники та здобувачі Академії повинні дотримуватися принципів поваги, коректної комунікації та недискримінаційної поведінки.

8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

8.1. Посадові особи та працівники ХДАДМ несуть відповідальність за невиконання або неналежне виконання вимог цього Положення відповідно до законодавства України.

8.2. Здобувачі несуть відповідальність за дотримання Статуту ХДАДМ, Правил внутрішнього розпорядку та інших локальних нормативних актів Академії.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Це Положення затверджується Вченою радою ХДАДМ та вводиться в дію наказом ректора.

9.2. Зміни та доповнення до цього Положення затверджуються в порядку, встановленому для його прийняття.

9.3. У разі внесення змін до законодавства України, які регулюють питання інклюзивного навчання, безбар'єрності, захисту прав осіб з інвалідністю або організації освітнього процесу, відповідні положення цього документа підлягають приведенню у відповідність.

9.4. Положення підлягає оприлюдненню на офіційному вебсайті ХДАДМ у складі публічної інформації відповідно до законодавства та локальних нормативних актів Академії.

9.5. З дня введення в дію цього Положення втрачає чинність Положення про організацію інклюзивного навчання в Харківській державній академії дизайну і мистецтв, затверджене рішенням Вченої ради ХДАДМ, протокол № 1 від 30 квітня 2021 року та введене в дію наказом № 49-ОП від 30 квітня 2021 року.